

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ „СЕСАЛАЧКА ПЕЋИНА”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите заштићеног подручја III (треће) категорије, Споменик природе „Сесалачка пећина”.

Спелеолошки објект забележен у литератури под називом Сесалачка пећура (Џвијић, 1895.) (у Студији прихваћен назив Сесалачка пећина), налази се у источном делу Сокобањске котлине у источној Србији, у подручју значајног развита карста између кречњачких планина Ртањ и Слемен на ободу Тимочког андезитског масива.

Сесалачка пећина је подземни облик карстног рељефа, који се третира као интегрисани и дисолуциони пећински систем, настао растварањем са познатим улазним/излазним деловима система. Посебна вредност пећине је развој карстних канала фреатског (потпуна заливеност канала водом) и вадозног типа (гравитациони начин кретања подземне воде). Пећина иако релативно кратка са 516 m познатих подземних канала, представља изузетно сложен генетски систем карстног рељефа са једним већим проходним и дневном светлосћу осветљеним каналом, дужине 70 m, и више бочних канала различите генетске основе.

Сесалачка пећина се од 2005. године води у обједињеном списку Инвентара геонаслеђа у групи Спелеолошки објекти геонаслеђа Србије (Карамата, Мијовић, 2005). Уписом у Инвентар геонаслеђа Србије предео Сесалачке пећине је стекао статус евидентираног природног добра, а доношењем акта о заштити добио би и статус заштићеног природног добра Републике Србије.

У Сесалачкој пећини досадашњим истраживањима евидентирани су четири врсте бескичмењака од чега је најзначајнији налаз за науку нове врсте псеудошкорпије (*Pseudoscorpiones*) под називом *Neobisium deltshevi* Ćurčić, Dimitrijević & Ćurčić, 2010. (Ćurčić et al., 2010) која је стеноендемит Сесалачке пећине.

Од укупног броја врста херпето фауне, које за подручје Србије износи око 45 врста (21 врста водоземаца и 24 врсте гмизаваца), на простору околине Сесалца и споменика природе Сесалачка пећина, забележено је укупно 22 врста (6 врста водоземаца и 16 врста гмизаваца).

У Сесалачкој пећини, потврђено је присуство 10 врста слепих мишева од 31 врсте колико је познато у Србији. Посебна вредност Сесалачке пећине су мешовите породилске колоније 7 врста слепих мишева због чега, пећина представља једну од најзначајнијих летњих репродуктивних склоништа слепих мишева у Србији (Пауновић, и др., 2020).

Подручје Споменика природе Сесалачка пећина није у обухвату еколошке мреже Републике Србије, али је локалним просторним плановима препознато као станиште приоритетно за заштиту.

ГРАНИЦЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Укупна површина природног добра која се предлаже за заштиту износи 20 ha 16 a 30 m².

Административно Сесалачка пећина припада општини Сокобања и катастарској општини Сесалац.

Споменик природе „Сесалачка пећина” обухвата парцеле које се налазе у КО Сесалац и то: 146/1 (део), 146/2, 146/3, 8837 (део), 1997 (део), 8849/3 (део), 8836 (део) и 1945.

Опис границе

Опис граница Споменика природе „Сесалачка пећина” почиње у општини Сокобања у КО Сесалац у најсевернијој тачки описа, а из најисточније тачке катастарске парцеле број 1933 са координатама $Y = 579\,744,96$ и $X = 4\,839\,266,58$ из које сече кат. парц. број 146/1 у правцу тачке на међи кат. парц. бр. 146/1 и 8845 са координатама $Y = 579\,770,84$ и $X = 4\,839\,246,34$ одакле у правцу југа прати западну границу кат. парц. број 8845 до тромеђе кат. парц. бр. 8845, 8837 и 1957/1, где сече кат. парц. број 8837 (пут) у правцу тромеђе кат. парц. бр. 8837, 8849/3 и 1997, из које сече кат. парц. број 1997 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1997, 2016 и 2017. Од те тромеђе граница у правцу југозапада прати северозападну границу кат. парц. број 2017 до тромеђе кат. парц. бр. 2017, 2018 и 1997, из које опет сече кат. парц. број 1997 у правцу тромеђе кат. парц. бр. 1997, 2042 и 2043, одакле у правцу запада прати северне границе кат. парц. бр. 2043 и 2047 до тромеђе кат. парц. бр. 2047, 2048 и 8849/3, а затим сече кат. парц. бр. 8849/3 и 146/1 у правцу најисточније тачке кат. парц. број 1946 са координатама $Y = 579\,500,85$ и $X = 4\,838\,695,84$. Од те тачке граница у правцу северозапада прати североисточне границе кат. парц. бр. 1946 и 2054 до тромеђе кат. парц. бр. 146/1, 8836 и 2054 из које сече кат. парц. број 8836 (поток) у правцу тромеђе кат. парц. бр. 8836, 146/1 и 1943, продужава истим правцем источним границама кат. парц. бр. 1943 и 1944, скреће ка западу, а затим и северу јужном и западном границом кат. парц. број 146/1 и стиже до почетне тачке описа границе.

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

На заштићеном природном добру „Сесалачка пећина”, који се предлаже за заштиту као Споменик природе установљава се режим заштите II (другог) степена на целој површини заштићеног простора, односно у унутрашњости пећине.

У II степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природне ресурсе на одржив и строго контролисан начин.

Да би се заштитиле темељне вредности на простору режима II степена заштите, прописују се забране и ограничења која су у складу са чл. 35. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21) и чл. 6. став 2. Уредбе о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12).

Забрањује се:

- промена и реконструкција постојеће морфологије терена;
- научна истраживања, сакупљање биолошког и геолошког материјала без дозволе надлежног Министарства уз услове Завода за заштиту природе Србије и сагласности управљача;
- експлоатација минералних сировина (све врсте минералних сировина) на заштићеном подручју и у непосредној околини заштићеног подручја у складу са законском регулативом (Закон о заштити природе, Уредба о режимима заштите и друго);

- извођење земљаних, шумарских и других радова који могу нарушити темељне вредности природног добра;
- асвалтирање локалног пута у оквиру заштићеног подручја, осим у приступном делу код постојећег паркиралишта;
- извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних објеката (бушотина, раскопа, бразди, истражних етажа, као и израда подземних рударских просторија);
- узимање петролошког материјала, осим за потребе научних истраживања;
- формирање депонија (јаловина, комунални, индустријски и други отпад, као и вишка земље са откопа) и спаљивање отпада;
- промена намена површине, изузев промена које проистичу из управљачких докумената;
- изградња енергетских објеката (мале хидроелектране, ветрогенератори, соларни панели и др.);
- изградња инфраструктурних објеката електронских комуникација (антенска постројења радио телевизијских предајника, предајници мобилне телефоније, као и других објеката високоградње који нарушавају визуелни интегритет простора);
- изградња надземних и подземних линијских инфраструктурних објеката (електроенергетски водови, жичаре и сл.);
- извођење свих других радова којима се могу нарушити примарне природне и амбијенталне вредности, а посебно станишта заштићених врста фауне (нпр. постављање рефлектора или друге врсте осветљења);
- уређивање простора и/или извођење радова и активности који могу да наруше утврђена својства и статичку безбедност пећине и стенских комплекса на заштићеном подручју;
- коришћење и уништавање строго заштићених врста животиња, биљака и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;
- коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта и њихово сакупљање само под посебним условима;
- сеча која није у складу са плановима газдовања шумама;
- промена вегетацијског састава без претходне сагласности надлежних установа заштите природе;
- уништавање гнезда птица;
- активности које доводе до узнемиравања птица и слепих мишева у пећини, у репродуктивном периоду, од почетка марта до краја месеца јула;
- изградња кућа за одмор и стамбених и економских објеката пољопривредних домаћинстава на заштићеном подручју.

Ограничава се:

- узимање научног материјала (узорока стенског материјала, броја примерака животиња и друго) за потребе истраживања, уз знање управљача и уз услове заштите природе;
- реализација активности на ревитализацији природних станишта;
- конверзија шумских површина тј. превођење алохтоних шумских површина у аутохтоне, као и превођење изданаčkih у високе шуме;
- редовно сузбијање инвазивних врста на местима где њихова експанзија угрожава подмладак аутохтоне вегетације;
- санација деградираних шумских екосистема;

- изградња објеката (угоститељски објекти, инфо или етно центар, сувенирница, информативне табле, и др.) који имају функцију презентације заштићеног природног добра;
- изградња и уређење локалног пута који је непосредно код пећине на величину и стање какво је затечено у моменту заштите;
- радови на уређењу и осветљењу пећине у складу са издатим условима заштите природе;
- уређење мобилијара и пешачке стазе и хортикултурно уређење, према пројектно-техничкој документацији;
- ложење ватре, осим за на то предвиђеним местима.